

Γιατί επιλέξαμε το βιβλίο - Γενικές οδηγίες για τον/την εκπαιδευτικό

Επιλέξαμε το μυθιστόρημα της Ρέας Γαλανάκη *Ελένη ή ο Κανένας* (Καστανιώτης, 2004), θεωρώντας πως τόσο το θέμα του όσο και ο τρόπος πραγμάτευσής του ανταποκρίνονται στις αναζητήσεις των μαθητών/μαθητριών της Α΄ Λυκείου. Το έργο που θα μελετήσουμε, «συνομιλεί» με τους άξονες της θεματικής περιοχής «Με τη λογική ή με το συναίσθημα;» όπως και με αυτούς της περιοχής «Τι πραγματικά αξίζει;» και μπορεί να αξιοποιηθεί συμπληρωματικά, ως επέκταση των συστάδων. Το μυθιστόρημα αξιοποιεί τον αυτοβιογραφικό λόγο, μέσω του οποίου παρουσιάζεται η ζωή και η δράση ενός υπαρκτού προσώπου. Στην πολυσέλιδη αυτή αφήγηση, που αποτελείται από 24 κεφάλαια, η ζωή και η δράση της ζωγράφου Ελένης Μπούκουρα-Αλταμούρα παρουσιάζεται από τη συγγραφέα με τη βοήθεια αφηγηματικών τεχνικών: διαφορετικά επίπεδα χρόνου διαπλέκονται με τις διαφορετικές ταυτότητες της Μπούκουρα. Τις ταυτότητες αυτές φωτίζει η πρωτοπρόσωπη αφήγηση η οποία «εκφέρεται» από διαφορετικές φάσεις της ζωής της ηρωίδας. Ακούμε, δηλαδή, την Ελένη να μιλά από την εποχή της νεότητας αλλά και των γηρατειών της. Η τριτοπρόσωπη αφήγηση επιλέγει να φωτίσει τη στάση και των άλλων προσώπων της οικογένειάς της απέναντι στις προσωπικές της επιλογές. Παρατηρούμε, έτσι, και τα γύρω από την κεντρική ηρωίδα πρόσωπα να ερμηνεύουν με τον δικό τους τρόπο τις επιλογές και τη ζωή της. Η πλοκή ξετυλίγεται σε διαφορετικούς χώρους: στην Αθήνα αμέσως μετά την ίδρυση του εθνικού κράτους, στις Σπέτσες μέχρι και τις αρχές του 20ού αιώνα, στην Ιταλία ως επίκεντρο της διδασκαλίας της τέχνης.

Η ολοκληρωμένη προσέγγιση του λογοτεχνικού έργου, δηλαδή η αρχική γνωριμία με αυτό, η ανάγνωσή του και οι ομαδικές δραστηριότητες που το αφορούν στο σύνολό του, καταλαμβάνει το χρονικό διάστημα των 18-20 διδακτικών ωρών (συνολικά 9-10 εβδομάδων διδασκαλίας) με ιδανική ρύθμιση την αξιοποίηση ενός συνεχούς διώρου για το μάθημα της Λογοτεχνίας. Η αναγνωστική διαδικασία αναπτύσσεται σε τρεις φάσεις ως εξής: *Πριν από την ανάγνωση* (2 ώρες), *Κατά την ανάγνωση* (12 ώρες και 2 ώρες συνολική θεώρηση), *Μετά την ανάγνωση* (2 ώρες), αλλά δίνεται στον/στην εκπαιδευτικό η ευελιξία να προσθέσει ακόμη δύο ώρες, όπου το κρίνει αναγκαίο. Στο πλαίσιο του Συγγραφικού Σημειωματαρίου οι μαθητές/μαθήτριες καταγράφουν σκέψεις και εντυπώσεις στους σχετικούς πίνακες, ενώ στη διάθεσή τους υπάρχει ποικιλία από δραστηριότητες, οι οποίες επιτρέπουν την έκφραση της ανταπόκρισής τους στο κείμενο. Τέλος, οι μαθητές/μαθήτριες εξοικειώνονται με διαφορετικά είδη ανάγνωσης: δημόσια, ιδιωτική, δραματοποιημένη, συνανάγνωση, ανάγνωση από τον/την εκπαιδευτικό.

Ο ρυθμός ανάγνωσης και προσέγγισης των κεφαλαίων καθορίζεται από τις ιδιαιτερότητες του αναγνώσματος αλλά και από την εξέλιξη της πλοκής. Στην προαναγνωστική φάση υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες. Στην κυρίως αναγνωστική φάση εξελίσσεται η ανάγνωση στην τάξη και στο σπίτι ενώ η ολομέλεια συζητά και εκπονεί ατομικές μικροδραστηριότητες που θα συμβάλουν στη διευκόλυνση της ανάγνωσης και τον προβληματισμό γύρω από την εξέλιξη της πλοκής. Ακολουθεί η συνολική θεώρηση του έργου, οπότε αξιοποιείται η ομαδοσυνεργατική μέθοδος, κατά την οποία η αναγνωστική κοινότητα της τάξης εργάζεται με βάση άξονες διερεύνησης όπως είναι η ανάπτυξη των χαρακτήρων, ο χρόνος και το πλαίσιο της ιστορίας, οι τεχνικές που αξιοποιούνται από τη συγγραφέα κ.ά.

Στο πλαίσιο αυτό συστήνεται:

- α) να εξοικειωθούν οι μαθητές/μαθήτριες με τους προοργανωτές της μελέτης του κειμένου, ώστε να μπορέσουν να τους αξιοποιήσουν κατά την ανάγνωση: το αναγνωστικό ημερολόγιο, τους πίνακες χαρακτήρων και το διάγραμμα της πλοκής αλλά και τον πίνακα των συγγραφικών επιλογών.
- β) στο πλαίσιο των προοργανωτών, οι μαθητές/μαθήτριες να κρατούν σημειώσεις κατά την ανάγνωση καταγράφοντας απόψεις, σχόλια και παρατηρήσεις. Για τη συνολική θεώρηση του έργου, οι μαθητές/μαθήτριες εργάζονται σε ομαδοσυνεργατικά σχήματα και αξιοποιούν τον διαδικτυακό χώρο του μαθήματος για την ανάρτηση των εργασιών τους.
- γ) να υπάρχει ψηφιακός χώρος (ψηφιακή τάξη του μαθήματος) όπου οι μαθητές/μαθήτριες θα αναρτούν τις σκέψεις και τους προβληματισμούς τους καθώς και τις ατομικές ή ομαδικές εργασίες τους. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιεί στην τάξη μέρος αυτού του υλικού εφόσον το θεωρεί χρήσιμο για σχολιασμό.
- δ) να χρησιμοποιηθεί ως κείμενο αναφοράς η έκδοση: Γαλανάκη, Ρ. [1998] (2004). *Ελένη ή ο Κανένας*. Μυθιστόρημα. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

Εκδόσεις 24γράμματα

Συντελεστές

Επιστημονικός υπεύθυνος: **Μαρία Ξέστερνου**

Ειδήμονες γνωστικού αντικειμένου: **Ειρήνη Γαμβρού, Δέσποινα Δούκα**

Σύλληψη: **Ειρήνη Γαμβρού, Δέσποινα Δούκα, Δήμητρα Κιούση, Μαρία Ξέστερνου**

Το παρόν αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της Πράξης «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 6010165, του Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή 2021-2027» που υλοποιείται από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής και συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πρόγραμμα
Ανθρώπινο Δυναμικό και
Κοινωνική Συνοχή